

ВІДГУК

на дисертацію ГЕРАСИМЧУКА АНДРІЯ ЮРІЙОВИЧА
«Програмування занять превентивного змісту у фізичному вихованні
учнів перших класів», представлену на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з фізичного виховання та спорту зі спеціальності
24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення

Актуальність теми. Одним із найважливіших завдань сучасної початкової освіти є навчання і виховання дітей, оскільки саме в цей період формуються підвалини їх фізичного, духовного, інтелектуального, творчого розвитку, закладаються основи повноцінної особистості.

Сучасна освіта Української держави знаходиться у стані реформування. Про це свідчить прийнятий закон України про «Вищу освіту» у 2014 році а у теперішній час відбуваються громадські обговорення закону України «Про освіту». Лише за останнє десятиліття було розроблено декілька навчальних програм з фізичної культури для учнів різної вікової категорії. Також активно впроваджуються у навчально-виховний процес концептуальні ідеї та положення, розроблені на їх основі різноманітних педагогічних інновацій для учнів початкової школи.

Превентивне виховання – це комплексний цілеспрямований вплив на особистість у процесі її активної динамічної взаємодії із соціальними інституціями, спрямованої на фізичний, психічний, духовний, соціальний розвиток особистості, вироблення в неї імунітету до негативних впливів соціального оточення, профілактику і корекцію асоціальних проявів у поведінці дітей й спрямоване, на їх допомогу і захист.

Вступ до школи і перші місяці навчання викликають у молодшого школяра зміни всього способу життя і діяльності. Дослідження фізіологів, психологів і педагогів засвідчують те, що учні перших класів, які через індивідуальні психофізіологічні особливості важко адаптуються до нових для себе умов життя, лише частково пристосовуються (або не пристосовуються взагалі) до режиму роботи і навчальної програми. При традиційній системі

освіти категорія таких дітей утворює групу відстаючих – дезадаптованих. Дитина, що вступає до школи, повинна бути зрілою як у фізіологічному, соціальному так і у фізичному відношенні, вона повинна досягти певного рівня розумового, емоційно-вольового та фізичного розвитку. Навчальна діяльність вимагає певних знань про навколишній світ, сформованість елементарних понять, позитивне відношення до навчання, здатність до саморегуляції поведінки. З урахуванням тенденцій зростання негативних наслідків дезадаптації, що виражаються, зокрема в труднощах під час навчання, порушеннях поведінки. Проблему шкільної адаптації слід віднести до однієї з найбільш серйозних соціальних проблем сучасності, що вимагає вже не стільки поглибленого вивчення, скільки пошуку продуктивного рішення на практичному рівні.

Перспективним у зв'язку із зазначеним є програмування занять превентивного змісту у фізичному вихованні. Для запобігання негативних тенденцій, які супроводжують процес навчання першокласників.

Беручи до уваги вищезазначене досліджувана Герасимчуком Андрієм Юрійовичем наукова проблема без сумніву є актуальною для теорії і методики фізичного виховання та педагогіки.

Дисертаційна робота виконана відповідно зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2006–2010 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту за темою 3.1.1 «Теоретико-методичні та програмно-нормативні основи фізичного виховання учнів та студентів» (номер державної реєстрації 0107U000771) та темою, що фінансується за кошти державного бюджету «Теоретико-методичні основи застосування інформаційних, педагогічних та медико-біологічних технологій для формування здорового способу життя» (номер державної реєстрації 0113U002003).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Аналіз матеріалів дисертації з позиції їх обґрунтованості засвідчує логічний зв'язок назви наукового дослідження з визначеними метою і завданнями. Чітко окреслено теоретичну і методичну основи дослідження, що передбачало обґрунтування і розроблення алгоритму для програмування занять превентивного змісту у фізичному вихованні учнів перших класів. Об'єкт і предмет дослідження відповідають темі дисертаційної роботи. Використані методи адекватні поставленим завданням, а застосування у комплексі із традиційними психодіагностичні методи підвищило цінність одержаних емпіричних даних.

Досягнення мети дослідження забезпечено поетапним вирішенням чотирьох завдань. Така організація сприяла одержанню необхідних теоретико-емпіричних даних, а коректне застосування методів математичної статистики – підвищенню надійності та об'єктивності зроблених висновків. Зокрема, використовуючи загальнонаукові методи, здобувач опрацював 208 літературних джерела і одержав ретроспективну інформацію у напрямках, пов'язаних із: станом здоров'я і розвитком дітей в перший рік навчання у школі; результативністю використання сучасних організації та обсягів інформації у забезпеченні адекватної адаптації учнів перших класів до навчальної діяльності у ЗНЗ; характеристикою інноваційних підходів до підвищення ефективності фізичного виховання першокласників; превентивною спрямованістю фізичного виховання.

Вирішуючи інші поставлені завдання, здобувач одержав емпіричні дані, спочатку у ході констатувального, потім – двоетапного формувального педагогічних експериментів. На етапі констатувального експерименту були одержані дані щодо: адаптації дітей до навчальної діяльності в різні періоди першого року навчання; зміни показників фізичного стану; тижневої динаміки розумової працездатності.

Одержані дані дозволили виокремити останнє четверте завдання дослідження, яке полягало у розробці й обґрунтуванні алгоритму формування і реалізації змісту фізичного виховання превентивної спрямованості для учнів

перших класів. Експериментальна перевірка розробленої програми дозволила визначити її ефективність у вирішенні поставлених завдань.

Вищезазначене викладено в основному тексті роботи, що складається з переліку умовних позначень, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних літературних джерел і додатків. У вступі обґрунтовано вибір теми дисертаційної роботи, наведено аргументи на користь використаного методологічного апарату і необхідності проведення досліджень у визначеному науковому напрямі.

Текст першого розділу присвячено аналізу стану досліджуваної проблеми на сучасному етапі. Обсяг розділу не перевищує визначену норму, оскільки становить 17,8 % від загального обсягу основного тексту дисертації. Наведена у цьому розділі інформація дозволила виокремити невирішені питання, сприяла вибору адекватних методів і оптимальній організації експериментальних досліджень. Останні знайшли відображення у другому розділі дисертаційної роботи.

Третій розділ присвячений аналізу й узагальненню даних, одержаних під час констатувального експерименту, у четвертому розділі обґрунтовується й експериментально перевіряється ефективність авторської програми сформованої з урахуванням запропонованого алгоритму занять превентивного змісту у фізичному вихованні учнів перших класів. Висновки, наведені наприкінці кожного з цих розділів, узагальнюють одержані результати.

Сформульовані висновки у повній мірі відображають результати проведених досліджень та засвідчують вирішення поставлених завдань і досягнення мети. На нашу думку важливим для теорії і методики фізичного виховання є висновок щодо програмування занять фізичними вправами, зміст яких відзначається превентивною спрямованістю, враховує зміни психофізіологічних показників та показників фізичного стану. Водночас важливе значення має висновок про попередження негативних тенденцій в адаптації першокласників до навчальної діяльності в ЗНЗ під час уроків

фізичної культури, рухливих хвилинок, рухливих перерв, фізичної активності після уроків, самостійних занять удома та спортивно-оздоровчих заходів.

Достовірність результатів та їхня новизна. Результати дисертаційної роботи відповідають наступним характеристикам. Достатньою тривалістю педагогічних експериментів. Необхідною кількістю вибірки досліджуваних дітей. Використанням методів математичної статистики під час аналізу одержаних емпіричних даних. Кількістю показників, що вивчалися, як на етапі констатувального, так і двоетапного формувального експериментів.

Здобувачем уперше розроблений алгоритм і програму превенції під час фізичного виховання негативних тенденцій в ефективності функціонування організму у перший рік навчання дітей в ЗНЗ; визначено особливості розумової працездатності 6-річних дітей протягом навчальних днів та тижнів, а також стан здоров'я, функціональні показники, фізичні якості та взаємозв'язків між ними, що зумовлюють неадекватну соціальну і психологічну адаптацію таких дітей до навчальної діяльності у зазначений період; встановлено схожі тенденції, особливості динаміки розумової працездатності 6- і 7-річних дітей у перший рік навчання в ЗНЗ, коректність порівняння яких зумовлена використанням однакового протоколу для діагностики; доповнено дані про стан адаптації 6-річних першокласників до навчальної діяльності в ЗНЗ; дістали подальшого розвитку знання про застосування програмування у формуванні змісту та організаційно-методичних підходів до його реалізації у різних формах фізичного виховання учнів початкової школи.

Практичне значення дослідження полягає насамперед у підготовці методичних рекомендацій «Програмування занять фізичними вправами превентивної спрямованості для 6-річних дітей», які впроваджено у навчальний процес учнів перших класів Рівненської гуманітарної гімназії.

Результати дослідження використовуються у навчальному процесі Рівненської гуманітарної гімназії, Кам'янець-Подільському Національному університеті імені Івана Огієнка та ДВНЗ «Прикарпатський національний

університет імені Василя Стефаника», що підтверджено відповідними довідками й актами.

Повнота викладення результатів роботи в опублікованих працях і авторефераті. Результати дослідження висвітлено у 7 наукових працях, із них 6 – у спеціалізованих наукових фахових виданнях України, у тому числі дві у виданнях, зареєстрованих International Centre і містяться в міжнародних наукометричних базах, а також 1 – у іноземному науковому виданні та одному навчальному посібнику у співавторстві. Зміст автореферату відповідає змісту дисертаційної роботи та відображає її основні положення.

Зауваження до змісту дисертації й автореферату. Дисертаційна робота містить технічні помилки.

1. с. 11, 22, 23, 48, 110, 121, 123, 131, 141, 156.

2. У другому розділі дисертації с. 53 (Організація дослідження) не вказано кількість вибірки досліджуваних дітей контрольної групи.

3. На нашу думку доцільно було б в тексті дисертації третього розділу у таблицях 3,5, 3,6, 3,8 вказати кількість вибірки досліджуваних дітей.

У зв'язку з дискусійним характером нижченаведені питання потребують відповідей від здобувача:

1. Яким чином Вам вдалося організувати констатувальний експеримент на базі ЗНЗ № 13, 14 м. Кам'янець-Подільський, якщо Ви самі проживаєте у Рівному.

2. У тексті дисертації та у авторефераті вживається словосполучення «... використовували афірмації ...». Потребує уточнення особливості методики впровадження у навчально-виховний процес останніх.

3. У другому розділі на с. 47 (Організація дослідження) Ви зазначаєте «... У заключній частині в ЕГ використовували: дихальні вправи з установкою на розслаблення (для приведення організму у спокійний стан); ходіння босоніж. Останнє передбачало, що кожна дитина мала рушник для ніг, під час занять на відкритому майданчику після виконання завдання діти мили ноги (було декілька відер із водою), під час занять у спортивному залі – змочували рушник

у воді, клали на підлогу та стояли на ньому 1–2 хв ...». Дайте будь-ласка відповідь на таке запитання: у більшості спортивних залах взимку температура не вище 16 градусів, яким чином Ви виходили з даної ситуації.

4. У четвертому розділі здобувач зазначає «... для досягнення позитивного ефекту уроки фізичної культури доцільно розташовувати у навчальному тижні з урахуванням положень теорії адаптації про відставлений тренувальний ефект ...». Потребує уточнення, що має на увазі автор під «відставленим тренувальним ефектом».

Наведені зауваження і дискусійні питання не мають принципового характеру, оскільки не впливають на одержані результати та висновки, а отже не знижують рівень виконання та загальну оцінку дисертаційної роботи.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.
Дисертація «Програмування занять превентивного змісту у фізичному вихованні учнів перших класів», подається вперше, є самостійною, завершеною науковою працею, що робить теоретичний і практичний внески у навчально-виховний процес учнів перших класів в аспекті підвищення його ефективності у вирішенні поставлених завдань. Робота відповідає вимогам пункту 11 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань старшого наукового співробітника» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України за № 567 від 27 липня 2013 року та шифру спеціальності 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення, а її автор Герасимчук Андрій Юрійович заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту.

Опонент:

кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент кафедри спорту і спортивних ігор
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка

М.В. ПРОЗАР

